

ТЕМА 2

Міжнародна торгівля товарами та послуга-

Риси міжнародної торгівлі					
наявність різних валют	державне втручання і контроль	відмінності в здатності до переміщення чинників виробництва між країнами і всередині країни	багаторівнева структура сучасної світової торгівлі	глобальний характер конкурентної боротьби і множинність цін	наявність двох взаємопов'язаних видів торговельних операцій: експорт та імпорт
Види міжнародної торгівлі					
міжнародна торгівля товарами			міжнародна торгівля послугами		
Основні показники міжнародної торгівлі					
імпорт	експорт	торговельне сальдо	торговельний оборот	платіжний баланс	торговельний баланс
ввезення до країни товарів з-за кордону для реалізації на внутрішньому ринку	вивезення з країни товарів, капіталу, цінних паперів, послуг тощо для реалізації на зовнішньому ринку	вартісна різниця між обсягами імпорту та експорту	сума вартісних обсягів експорту та імпорту	обсяг і співвідношення суми платежів, здійснених даною країною за кордоном, і суми надходжень з-за кордону за певний період часу (рік, квартал тощо)	співвідношення вартості експорту і вартості імпорту країни за певний проміжок часу

План лекції

1. Суть, види та показники міжнародної торгівлі товарами та послугами.
2. Теорії міжнародної торгівлі.
3. Державне регулювання міжнародної торгівлі, його основні інструменти.
4. Торговельна політика.

План семінарського заняття

1. Сутність та показники світової торгівлі.
2. Види міжнародної торгівлі.
3. Тенденції розвитку світової зовнішньої торгівлі.
4. Політика вільної торгівлі.
5. Протекціонізм.
6. Класифікація інструментів регулювання міжнародної торгівлі товарами.
7. Зовнішня торгівля України.
8. Класичні теорії міжнародної торгівлі.
9. Новітні теорії міжнародної торгівлі.
10. Особливості міжнародної торгівлі послугами.
11. Класифікація послуг.
12. Вплив транспортних витрат на міжнародну торгівлю.
13. Державне регулювання міжнародної торгівлі послугами.
14. Інструменти торгової політики.

Ключові поняття

“Добровільне” обмеження експорту – *voluntary export restraint* – це зобов’язання, яке бере на себе країна-партнер щодо дотримання її суб’єктами певного кількісного обмеження експорту з неї.

Антидемпінгові мита – *antidumping duty* – мита, які застосовуються в рамках антидемпінгових заходів на тимчасових засадах і з дотриманням відповідних правил та процедур, і які спрямовані на усунення економічних наслідків демпінгу.

Демпінг – *dumping* – інструмент проведення протекціоністської політики через посередництво міжнародної цінової дискримінації, тобто це продаж товару за кордоном за ціною, нижчою його “нормальної ціни”, який завдає або загрожує завдати матеріальної шкоди промисловості, утвореної на території країни-імпортера, або який суттєво затримує утворення такої.

Державні закупівлі – *public purchasing* – прихований метод торгової політики, який вимагає від державних органів та

підприємств придбати певні товари лише у національних фірм, незважаючи на те, що ці товари можуть бути дорожчі за імпортні.

Експортні кредити – *export credits* – фінансове стимулювання державного розвитку експорту національними виробниками.

Ембарго – *embargo* – заборона імпорту та/або експорту.

Квота – *quota* – це кількісний нетарифний захід обмеження експорту чи імпорту товару певною кількістю або сумою на певний проміжок часу.

Квотування – *quotation* – кількісне лімітування розміру імпорту/експорту за допомогою глобальних (нерозподілених), індивідуальних (розподілених), групових, сезонних, тарифних та інших видів процентних або вартісних обмежень (квот).

Ліцензування – *licensing* – метод регулювання зовнішньоекономічної діяльності за допомогою надання державними органами дозволів на експорт чи імпорт товарів.

Митний тариф – *customs tariff* – перелік ставок мит, що застосовуються до товарів, які переміщуються через державний кордон.

Мито – *customs duty* – це обов'язковий грошовий внесок, який збирається державою при перетині товаром її митного кордону.

Міжнародна торгівля – *international trade* – це торгівля, яка передбачає переміщення товарів та послуг за межі державних кордонів.

Платіжний баланс країни – *balance of payments of country* – співвідношення валютних надходжень з-за кордону та її закордонних платежів за певний період часу.

Політика вільної торгівлі – *policy of free trade* – політика мінімального втручання держави у зовнішню торгівлю, що розвивається на основі вільних ринкових сил попиту і пропозиції.

Протекціонізм – *protectionism* – державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції з використанням системи обмежень імпорту.

Субсидії – *subsidy* – фінансова чи інша економічна підтримка у будь-якій формі, яка здійснюється урядом країн – учасниць зовнішньоторговельних операцій, і яка може надаватись індивідуально, окремій галузі, окремому регіону або невизначеній групі осіб (фізичних чи юридичних) автоматично на основі об'єктивних критеріїв.

Технічні бар'єри – *technical barriers* – усі державні заходи контролю та обмежень, пов'язані з вимогами до технічних параметрів

товару, які можуть бути використані як засіб обмеження доступу тих чи інших товарів на внутрішній ринок країни.

Торговельний баланс – *balance of trade* – співвідношення вартості експорту і вартості імпорту країни за певний проміжок часу.

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів:

1. Міжнародна торгівля та її основні види.
2. Ціноутворення в міжнародній торгівлі.
3. Тарифне та нетарифне регулювання міжнародних торгово-економічних відносин.
4. Україна на світовому ринку товарів та послуг.
5. Світова торгівля продовольством. Місце та роль України.

Тести для самоконтролю:

1. У яких формах відбувається розповсюдження товару на світових ринках?
 - а) впровадження у виробництво нових ідей і технологій;
 - б) перетворення товарної маси в товари групового асортименту;
 - в) об'єднання товарів у комплексні поставки;
 - г) прогнозування тенденції кредитних та валютних умов на ціну.
2. Посередники, котрі укладають договори про продаж товару зі складу – це:
 - а) комісіонери;
 - б) дистриб'ютори;
 - в) консигнатори;
 - г) ділери.
3. Посередники, котрі укладають контракти від свого імені, але за рахунок постачальників – це:
 - а) комісіонери;
 - б) дистриб'ютори;
 - в) ділери;
 - г) торговельні будинки.
4. З якою метою встановлюються експортні квоти?
 - а) з метою захисту вітчизняних виробників;
 - б) з метою уникнення залежності від будь-якої країни;

- в) з метою забезпечення вітчизняних споживачів достатньою кількістю товарів за низькими цінами;
 - г) з метою підвищення цін на експорт шляхом обмеження обсягу поставок.
5. Процес підвищення стягнення мита, враховуючи ступінь обробки зазначених товарів – це:
- а) митний тариф;
 - б) номінальна ставка мита;
 - в) тарифна ескалація;
 - г) дійсна ставка митного тарифу.
6. Технічні бар'єри, внутрішні податки і збори, державні закупівлі – це:
- а) фінансові методи торговельної політики;
 - б) методи прихованого протекціонізму;
 - в) ознаки добровільного обмеження експорту;
 - г) нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі.
7. Які Ви знаєте принципи побудови міжнародного платіжного балансу країни?
- а) збільшення або зменшення офіційних резервів іноземної валюти;
 - б) знецінення і девальвація валюти країни;
 - в) подвійний запис;
 - г) рівність дебету і кредиту.
8. Хто автор теорії абсолютних переваг?
- а) Д. Рікардо;
 - б) А. Сміт;
 - в) Д. Х'юм;
 - г) П. Самуельсон.
9. Яка теорія міжнародної торгівлі стверджує, що на міжнародному ринку конкурують не країни, а фірми, і успіх на ньому залежить від правильно вибраної конкурентної стратегії?
- а) теорія специфічних факторів виробництва;
 - б) теорія внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі;
 - в) теорія М. Портера;
 - г) теорія факторів виробництва.

10. З нижчеперелічених теорій міжнародної торгівлі вкажіть класичні теорії:

- а) теорія абсолютних та відносних переваг;
- б) теорія факторів виробництва;
- в) теорія специфічних факторів виробництва;
- г) меркантилізм.

11. Які Ви знаєте нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі?

- а) мито та еквівалентні миту збори;
- б) уникнення небажаного експорту;
- в) квоти та ембарго;
- г) фітосанітарні правила та стандарти.

12. У чому полягає сутність фіскальної функції мита?

- а) захист вітчизняних виробників товарів і послуг;
- б) уникнення небажаного експорту;
- в) регулювання зовнішньої торгівлі;
- г) поповнення державного бюджету або спеціальних фондів.

13. Що є основною причиною розвитку міжнародної торгівлі?

- а) використання можливостей економічного середовища;
- б) здатність конкурувати на зарубіжних ринках;
- в) нерівномірний розподіл виробничих ресурсів між країнами світу;
- г) бартерний обмін.

14. Державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції з використанням системи обмежень імпорту називається:

- а) політика вільної торгівлі;
- б) протекціонізм;
- в) національний режим;
- г) меркантилізм.

15. Мито, яке нараховується в процентах до митної вартості товару – це:

- а) специфічне мито;
- б) адвалерне мито;
- в) вартісне мито;
- г) компенсаційне мито.

16. Заборона експорту та/або імпорту називається:

- а) квотування;
- б) “добровільне” обмеження;
- в) ембарго;
- г) інструмент нетарифних обмежень.

17. Фінансова чи інша економічна підтримка у будь-якій формі, яка здійснюється урядом країн-учасниць зовнішньоторговельних операцій – це:

- а) субсидія;
- б) експортне кредитування;
- в) демпінг;
- г) фінансовий метод зовнішньоторговельної політики.

18. Інженерно-технічні, консультативні послуги на міжнародних ринках щодо створення об'єктів промисловості, виробничої та соціальної інфраструктури відносяться до:

- а) консалтингових послуг;
- б) інжинірингових послуг;
- в) нефакторних послуг (згідно з українською класифікацією);
- г) послуг технічного обслуговування.

19. Які існують інструменти торгової політики у сфері торгівлі послугами?

- а) заходи щодо обмеження міжнародного туризму;
- б) заходи регулювання доступу на ринок;
- в) лібералізація міжнародної торгівлі;
- г) заходи вилучення із національного режиму.

20. У чому полягає сутність заходів щодо вилучення із національного режиму?

- а) у наданні цінових переваг місцевим виробникам послуг;
- б) у введенні кількісних квот на імпорт;
- в) в обмеженні на переміщення виробників і споживачів послуг;
- г) у наданні іноземним виробникам менш сприятливих умов, ніж місцевим.

Контрольні запитання

1. Чому існує міжнародна торгівля?
2. Які існують форми державного регулювання міжнародної торгівлі?

3. Перерахуйте основні інструменти торгової політики.
4. Назвіть та охарактеризуйте показники світової торгівлі.
5. Охарактеризуйте динаміку та тенденції зовнішньої торгівлі.
6. Що таке послуги, які їх особливості та відмінність від товарів?
7. Вкажіть особливості міжнародної торгівлі послугами.

Рекомендована література

1. Вахненко Т.П. Товарний експорт України у системі світогосподарських зв'язків // Економіка України. – 2006. – № 6. – С. 73-84.
2. Зовнішньоекономічні операції і контракти: Навч. пос. / В.В. Козик, Л.А. Панкова та ін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: ЦУЛ, 2004. – 608 с.
3. Клименко А.Б. Оцінка наслідків вступу України до СОТ // Наукові записки. – 2005. – Т. 44: Економічні науки. – С. 46-50.
4. Козик В.В., Панкова Л.А., Григор'єв О.Ю. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: Практикум. – К.: Вікор, 2003. – 368 с.
5. Корнієнко Є., Шаповленко Н. Аналіз та прогнозування показників зовнішньої торгівлі України: роль факторів РЕОК, зовнішнього та внутрішнього попиту // Вісник НБУ. – 2006. – № 7. – С. 24-31.
6. Купінець Л. Інструменти екологічної безпеки у міжнародній торгівлі // Економіка України. – 2006. – № 4. – С. 66-73.
7. Московкин В.М. Матричный анализ товарно-страновой структуры внешней торговли: на примере Украины и стран ЕС // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3. – С. 26-36.
8. Покрещук О.О., Юлдашев О.Х., Максименко З.В. Державні закупівлі: Тендери: (Національні й міжнародні аспекти): Метод. посібник. – К.: Зовн. торгівля; Автограф, 2003. – 383 с.
9. Федотов В. Торгово-промышленные палаты в международной торговле // Международная экономика и международные отношения. – 2005. – № 5. – С. 92-98.
10. Яремко Л.А. Напрями підвищення зовнішньоторговельного ефекту: макроекономічний аспект // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 1. – С. 111-118.